

🌀 **שם המחקר:** הנגשת מידע בתחום בריאות האישה – הערכת ההתאמה של לומדת 'לילך' (פלטפורמה

מקוונת) לחברה החרדית ולחברה הערבית

🌀 **שנה:** 2021

🌀 **סוג מחקר:** הערכה

🌀 **מס' קטלוגי:** 890-340-2021

🌀 **שמות החוקרים:** ד"ר עדי לוי-ורד

🌀 **רשות המחקר:** 'מכלול' – יחידת הערכה ומחקר, קרן שלם.

תקציר מנהלים:

רקע

מידי שנה מציעה קרן שלם רעיונות לפרויקט יישומי לסטודנטים בתואר הראשון בתכנות בתחומי ההוראה והלמידה (במכון הטכנולוגי חולון), שעשויים לפתח ולתרום לאוכלוסייה עם מוגבלות שכלית התפתחותית (מש"ה). מתוך שני פרויקטים שאימצו הסטודנטים, הוחלט ללוות בהערכה את אחד מהם, העוסק בפיתוח פלטפורמה מקוונת להנגשת מידע בתחום בריאות האישה, עבור נשים עם מוגבלות שכלית. הרציונאל לפרויקט נבע מהצורך שעלה מהשטח, לפיו הבדיקות הגניקולוגיות מבוצעות על נשים עם מש"ה מבלי שהן חלק משמעותי בבדיקה. במסגרת הפרויקט, הסטודנטיות נועה מיינרט ושחר מור גיבשו פתרון טכנולוגי להנגשת המידע, ופיתחו פלטפורמה מקוונת אשר מטרתה להנגיש מידע זה, בשם 'לילך'.

במהלך שנת 2018-2019 פרויקט זה הוערך על ידי 'מכלול' (יחידת הערכה ומחקר של קרן שלם) במחקר הערכה בו לקחו חלק 23 נשים עם מש"ה (רובן בעלות רמת מוגבלות קלה) מ-7 מסגרות דיור שונות, וכן 14 המטפלות הישירות שלהן אשר התלוו לתהליך. תוצאות ההערכה היו חיוביות ולעיתים אף מפתיעות (לטובה) מבחינת ההתייחסויות של הנשים עצמן לשאלות השונות שהופנו אליהן. נראה כי האתר סיפק למידה והכנה רגשית טובה לקראת הביקור אצל הרופא וכי החשיפה ורכישת הידע תרמו באופן משמעותי לחוויית ביקור חיובית יותר אצל רופא הנשים, בקרב נשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית.

לאור הצלחת ההערכה וההבנה כי אכן מדובר בכלי שיכול לחולל שינוי, עלה הרעיון להתאים את הלומדה לחברות נוספות בחברה הישראלית. בשיתוף פעולה בין מינהל מוגבלויות במשרד העבודה והרווחה, מועצת הבריאות וקרן שלם נערך תהליך שכלל הקמת ארבע קבוצות של נשים מומחיות מארבעות חברות (ערבית, חרדית, אתיופית, רוסית). כל לומדה תורגמה ודובבה לשפה הרלבנטית ונערכו בה שינויים והתאמות לחברות השונות. המחקר הנוכחי בא להעריך את התאמת הלומדות שפותחו לחברה החרדית והערבית.

מטרות ההערכה

מטרתה המרכזית של מחקר ההערכה הנוכחי היא לבחון את מידת ההתאמה של לומדת 'לילך' לחברה החרדית ולחברה הערבית, לאחר ביצוע ההתאמות השונות בלומדה המקורית. זאת תוך בחינת מידת ההבנה של הלומדה, מידת התרומה שלה לרכישת ידע ולצמצום תחושות שליליות ביחס לביקור אצל רופא הנשים, ומידת שביעות הרצון של המשתמשות (האישה והמלווה) מהפלטפורמה ומההתאמתה לחברה הספציפית.

מתודולוגיה

במחקר השתתפו 16 נשים עם מש"ה, מתוכן 6 נשים מהחברה החרדית (מ- 2 מסגרות דיור חרדיות) ו- 10 נשים מהחברה הערבית (מ- 3 מסגרות דיור ערביות). בנוסף, השתתפו 5 המטפלות הישירות של הנשים עם מש"ה (מחמשת מסגרות הדיור שהשתתפו בהערכה), אשר ליוו את הנשים בלמידת הפלטפורמה המקוונת. המחקר התבצע במערך "לפני-אחרי", כאשר מדידה ראשונה (של ידע ותחושות) התבצעה באמצעות שאלון לדיירות לפני החשיפה ללומדת 'לילך', ומדידה שנייה (של ידע, תחושות ושיעור רצון מהפלטפורמה) התבצעה לאחר למידת הלומדה בעזרת המלווה במשך כ- 6 פעמים לאורך שבועיים. שביעות הרצון מהלומדה וממידת התאמתה התרבותית לחברה הוערכה גם באמצעות שאלון שהופנה למלוות של הדיירות, אשר עברו איתן ביחד את התהליך. כלי המחקר בהם נעשה שימוש בהערכה הנוכחית נשענו על הכלים שהועברו בהערכה המקורית של הלומדה, אך לאחר שעברו תרגום ותיאמה לחברות השונות, וכללו: "שאלון ידע ותחושות" לנשים עם מש"ה - לפני, "שאלון ידע, תחושות ושיעור רצון" לנשים עם מש"ה אחרי, ו- "שאלון שביעות רצון מהפלטפורמה" - מיועד למלוות - בסוף התהליך.

ממצאים עיקריים

ממצאי ההערכה הראו כי המשתתפות, הן הדיירות והן המלוות שלהן, הביעו שביעות רצון רבה מהלומדה. כל המלוות ציינו כי ההתאמה התרבותית בוצעה בצורה טובה מאוד, וכי השפה, ההנגשה והתכנים מותאמים לחברה שלהן (החרדית/הערבית), פרט לדיאלקטים שונים בשפה שלעיתים מקשים ולקושי הטכני עם חשיפה לאינטרנט בחברה החרדית. מרבית הדיירות ציינו כי הסרטונים מאוד ברורים, כי הן למדו דברים חדשים, כי הן נהנו מהצפייה וכי הן ממליצות לנשים נוספות לצפות וללמוד באמצעות פלטפורמת 'לילך'. עם זאת, ניתן היה לראות שונות בנוגע למידת היכולת של הנשים עם מש"ה להשתמש במחשב ולהתמצא בלומדה, שכן כמחצית מהן (בעיקר נשים עם רמת מוגבלות בינונית) ציינו קושי בהיבט זה. תיקוף התרומה של הלומדה התבצע גם על ידי בחינת השינוי שחל בידע ובתחושות של הנשים לפני ואחרי הלומדה. נראה כי אצל שליש לערך מהנשים חל שיפור במימדים אלו - הן רכשו ידע בנוגע לביקור אצל רופא הנשים באמצעות הסרטונים ותחושת הבלבול פחתה.

לסיכום

תהליך פיתוח הלומדות המותאמות לחברות השונות היה מורכב, מקצועי ומאתגר, תוך תשומת לב למגוון היבטים, כגון: מין הדמויות, מראה הדמויות, שמות הדמויות, הטקסטים והמונחים שיוצגו, השפה והתרגום לשפות השונות (לאחר התלבטויות ומורכבויות סביב היבט זה), והדינמיקה בין הדמויות ואופיין (כפי שתואר בעמודים 6-7 בדו"ח זה).

באופן כללי ניתן ללמוד על שביעות רצון גבוהה וניכרת ממידת ההתאמה של הלומדה לחברה הערבית והחרדית, וממידת העניין וההבנה שהיא יצרה בקרב הדיירות. ההתייחסות של הדיירות ושל המלוות לשאלות הנוגעות ללומדה היו חיוביות מאוד, כמו גם התייחסות למידת ההנגשה, הנועם והאופן שבו מוצג נושא זה. עם זאת עלו מעט קשיים, הן בנוגע לשפת התרגום, בשל היעדר "שפה" אחת, אלא מגוון דיאלקטים אפשריים לשפה הרוסית למשל או הבדלים משמעותיים בין ערבית ספרותית לעומת מדוברת (ובתוך כל אחת יש שונות משל עצמה). בנוסף, בחברה החרדית ניכר כי בחלק מהמקומות יש חסימות מכוונות של רשת האינטרנט אשר מנעו את אפשרות הכניסה הישירה ללומדה וההתנסות המלאה בכל אפשרויות הלמידה.

ניתן אף ללמוד ממצאי ההערכה הנוכחית כי על אף הממצאים החיוביים, ניכר כי השימוש בלומדה ותרומתה לאישה עם המוגבלות השכלית, תלוייה ברמות המוגבלות השכלית של האישה, שכן נראה כי עבור נשים עם מש"ה ברמה בינונית ואף קלה-בינונית, הלומדה היתה מורכבת יותר ללמידה, ובעיקר לשימוש הטכנולוגי בה. עם זאת, בשל הממצאים החיוביים שעלו גם בקבוצות אלו, נראה כי כדאי לאפשר גם לאוכלוסייה זו להתנסות וללמוד מלומדת 'לילך', אך נכון הוא להשקיע מידה רבה יותר של ליווי, תמיכה והדרכה לנשים עם רמת מוגבלות בינונית ואף קלה-בינונית, על מנת שיוכלו אף הן להפיק את המירב. מומלץ להמשיך בתהליך הכנסת הלומדה למסגרות השונות והטמעת תהליך הליווי הנדרש, במטרה לאפשר לנשים עם מש"ה להחשף ללומדה, ללמוד ממנה ולהגיע מוכנות יותר וחוששות פחות למפגש עם רופא/ת הנשים ולבדיקות בתחום בריאות האישה.

מילות מפתח: בריאות האישה, נשים, מוגבלות שכלית התפתחותית, הנגשת השירות הרפואי, מגזרים בחברה.

- [לפריט המלא](#)
- [למאגר המחקרים של קרן שלם](#)
- [למאגר כלי המחקר של קרן שלם](#)